

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. De temperantia, & fortitudine, earumque partibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

potest, atque omni scientiam Dei è partialibus scientiis diuersorum obiectorum metaphysice constari, contra memoratum principium de simplicitate, & in compositione homogenea metaphysica cuiusvis prædicati diuini à nobis quam ab aliis, explicatis propolitur, & plus satis ostensum locis citatis num. 4.

6. Ex eo autem principio, & dictis proxime eodem numero facile oppositio hæc diluitur: cum enim è Deo obiecto primario, & totius sue perfectionis adequato specificatio totam, & infinitam simpliciter perfectionem (non autem tanquam à fine proprie, & absolute tali, vt dicitur) Dei amore ex parte obiecti trahat; quin motiua alia creata, quidquam ei perfectionis, vel augeant, vel diminuant: nec circa obiectum aliquid versari Dei amor possit, quia tota perfectione, atque, vt omni amor, & diuinus, versetur: æque & infinitè perfectio amore circa creatam bonitatem, & honestatem de se maiorem versatur: vt de scientia Dei, erga viliissima obiecta ob eandem rationem dicebamus sæpe tom. 1. de Deo vno conuolu. 2. Porro illud *omniferum propter semetipsum operans est Dominus*, & alia, quæ ex scriptura Deum creatam omnia propter semetipsum vt finem velle, & operari lyrate videtur, alio vero eorum locorum: & germano sensu explicauimus contr. 4. d. 2. q. 4. & 5. vt nihil hic de eo vicius dicere opus sit.

QVÆSTIO II.

An relique morales virtutes in particulari, præter iustitiam strictam Deo conueniant?

¶ Oratio virtutum species vniuersiores quæ ad voluntatem spectant, ad tria capita reducuntur: temperantiam nimirum, fortitudinem, & iustitiam strictam, sub quibus speciales, virtutes plures continentur. Cum autem nihil de iustitia stricta questione hac, æque hæc tota disputatione, agendum nobis sit, sed fortius prolixior, solum agere hic oportet de temperantia, & fortitudine quæ ad ipsum operantem solummodo referuntur, & de aliis nonnullis, quæ quia ad alterum sunt, vt liberalitas misericordia ad iustitiam, quæ ad alterum est, redemptio, est non strictæ, & tanquam eius species proprie videntur pertinere, de amicitia verò, quæ ad alterum etiam est disputauimus fuscè controu. 4. vt nihil hic de ea disputare sit opus. Potest autem de præfatis virtutibus Moralibus habitualiter, siue de earum habitibus, atque expedita Dei ad earum exercitium, & actus facultate disputari, vel de earum actibus, & exercitio actuali, & de primo constare esse in Deo expeditam ad virtutum moralium, quas in eo, siue proprie, siue aliquoties & imitativè, ac metaphoricè admittimus facultatem expeditam: quo solum sensu earum habitus in Deo admittuntur, atque in Dei attributis, seu necessitatibus prædicatis, Dei essentiam metaphysicam consequentibus numerantur à Scoti in 4. d. 45. quaestione. 1. & non improbande; tamen si proprie habitus, nec sint nec dici possint vt ibi Scotus, & S. Th. 1. cont. gent. cap. 92. Ratz de Montio d. 55. de volunt. sect. 1. init. & Theologi communiter, & nos etiam docuimus tom. 1. de Deo vno controuers. 2. disp. 2. quia habitus proprii rationis imperfectionem minus expedire poterint volitui, aut intellectui ad suos actus supponit: quæ summè expeditam Dei voluntatem ad actus quosvis honestos exercendos docere proflus.

Christoph. de Ortega, de Deo vno. Tomus II.

CERTAMEN I.

De temperantia, & fortitudine, earumque partibus.

1. Nihil ferè hic præter communia doctoribus asserta à nobis possunt: dicenda tamen à nobis sunt: tamen si facilia & obuia, ne lector aliquid in nobis desideret, aliosque libros adire cogatur. Dicendum ergo cum omnibus Primo. Virtus temperantiæ in Deo non datur. Ratio omnium data est à S. Th. 1. p. q. 21. art. 1. ad 1. expressius 1. contra gent. cap. 92. n. 5. quia temperantia proprie accepta, in moderandis passionibus appetitus sensitiui, quæ concupiscibilis, essentia sua versatur: ergo cui impossibilis appetitus sensitiuius est, & temperantiæ virtus est impossibilis: is autem appetitus sensitiuius Deo repugnat: ergo, & virtus temperantiæ proprie accepta repugnat: egiogè ergo Arist. 10. Ethic. cap. 8. de diis aiebat. *An temperantes? at quidnam fuerint? An laus est temperantia si prauas concupiscit non habere dicantur?* Consentit conclusioni & rationi Scotus in 4. q. 1. ad 2. cum suis. Durand. etiam q. 1. ad 2. Caproli. in 1. d. 45. q. unica conclus. 13. Ferrara 1. contra gent. cap. 92. Caietan. & reliqui interpretes 1. p. quaestione. 21. articulo. 1. Ruiz disput. 55. de volunt. section. 1. numero 4.

2. Inde dico secundo: Nec Metaphoricè Deo temperantiæ virtutem, eiusve partes conuenire: quia nec Deo passionibus spirituales sunt, quæ virtute egeant moderatice temperantiam propriam imitante: quod, eo etiam loco, & textu Aristoteles docuit temperantiam Deo ob passionum vniuersum defectum, & impossibilitatem negans: quoniam verò ira metaphoricè propter effectum, tamen ordinatissimum, & effectum puniendi Deo tribuitur, mansuetudo, quæ pars temperantiæ est, Metaphoricè Deo sæpe in scriptura, & Patribus iure tribuitur Daniel. 3. *Eae nobiscum secundum mansuetudinem tuam*, & alias sæpe: quo etiam pacto clementia, vt minimum tribui Deo debet immò metaphora minore: quia eius minus est moderari penas debitas, & iustitiam puniriæ: quod absque vlla passionis inordinate animi suppositione valere reperiri. Minus autem vere Ruiz noster n. 7. Clementiam, vt partem temperantiæ proprie dicit, ac subinde propriam temperantiam in Deo admittit, siquidem, vt ipse in ratione communi conclusionis primæ ait, temperantia propria passionibus appetitus sensitiui necessario supponit: quare ea suppositione, & sensu tantum mansuetudo, & clementia partes propriæ siue species temperantiæ, in nobis vtrique, à S. Th. dicuntur 2. 2. q. 157. a. 3. sensu autem nostro metaphoricè accommodatissimo Clemens Deus Exodi 34. Paralip. 10. Ionæ 4. ac pluries, atque Ecclesiæ orationibus Deus compellatur.

3. Dico tertio: fortitudo proprie Deo non competit, competit autem metaphora accommodatissima. Prima pars probatur ratione, & Autoritatibus conclusionis primæ: quia fortitudo supponit irascibilis appetitum, eiusque affectibus timoris, & audaciæ, quos moderetur intercedit: quare cui sensitiua irascibilis animo & ira proprie, timor, & audacia repugnat (vt Deo) & fortitudo propria repugnat. Metaphoricè autem Deo fortitudinem (qua perfectionem præferat, & effectus habet magis manifestatiuius potentia subiecti fortis) conuenire citra dubium est: quare, & Deo tribuitur 1. Reg. 2. Iob. 9. Psalm. 7. & alias sæpe Magnanimitas, vt pars potestatiua fortitudinis, ab eius perfectione deficiens (vt ex Andronico, & Macrobio ait S. Th. 2. 2. q. 129. a. 5.) tenditque ad eximie laudabilia, & honorabilia, mediumque rationis ponit, ac tenet circa magnos honores (iuxta Arist. 2. Ethic. c. 7. & S. Th. q. cit. a.) proprie Deo non conuenit, ob difficultatem in moderandis passionibus à ratione per excessum aut defectum, quam essentia sua importat: quod si ab hoc abstrahatur magnanimitas idem proflus, quod magnificencia erit de qua post modum.

4. Patientia

4. Patientia, & longanimitas Deo metaphoricè saltem conueniunt: siquidem Deo in scriptura tribuuntur. Prima Exod. 34. 6. & 18. Iudith. 8. 14. Psalm. 144. & 85. Secunda ad Romanos 2. 2. Petri 3. Psalm. 102. & alibi. Proprie vero neutra Deo conuenit. Patientia quippe rationis bonum contra impetum tristitiæ conseruat, malaque tolerat ex August. lib. de patientia cap. 2. & S. Thom. 2. 2. question. 136. a. 1. Horum autem omnium incapax Deus est: quare & patientiæ propriæ longanimitas solum addit extensionem animi ad aliquid longe, & diuturnè distans ex Tullio laudato à S. Thom. ibidem art. 5. quo materia solum à patientia differt, quæ intra speciem moralem eo etiam extenditur, quia suum prætergrediatur obiectum: quare eadem virtus vtrique est in genere moris, idem iudica de constantia, & perseverantia quarum prima supra patientiam arduitatem, secunda diuturnitatem malorum expressius dicit iuxta S. Th. 9. 137. a. 3. quare & metaphoricè tribuenda Deo sunt; et si Deo nusquam in scripturis legantur.

5. Magnificentia, et si secundaria fortitudinis pars, & quæ in nobis moderandas per ipsam passiones supponat: ac superandæ difficultati dispendij bonorum temporalium intendat, iuxta sanctum Thomam 2. 2. quest. 134. art. 4. proprie tamen illam Deo conuenire docet 1. p. question. 21. art. 2. ad 1. & 1. contra gentes cap. 93. init. Ruiz noster citat. sect. 1. num. 13. quia expeditio, vel propensio ad res magnas faciendas ab eis abstrahit imperfectionibus, in Deoque inuenitur: quare & absolute & propriè magnificentia Deo tribuitur, cum Magnificus in scriptura absolute nominatur Psalm. 76. *Quis Deus magnus sicut Deus noster? Tu es Deus faciens mirabilia.* Luc. 1. *Quia fecit mihi magna, qui potens est.* & Psalm. *Magnificentia eius, & virtus eius in nubibus.* Psal. 103. *quàm magnifica sunt opera tua Domine omnia in sapientia fecisti.* Psalm. 8. *Elevata est magnificentia tua super calos.* Atque Exodi 15. *Itaque 33. & alibi Magnificus absolute Deus dicitur: & quamuis creata omnia etiam præstantissima Dei eiusque potentie comparatione minutula absolute sint, & perexigua; in se tamen etiam abiectionissima creata ea potentia, atque & sapientia diuina egent, ut eis titulis magna dici merito, atque haberi debeant: ut citato loco ex Psalmo 103. expresse notatur.*

CERTAMEN II.

De virtutibus nonnullis ad alterum
relatis, ac proinde iustitiæ ali-
quo modo annexis.

1. Prima ex his virtutibus liberalitas proprie conuenit Deo: ita Doarez opusculo de iustitia sect. 1. num. 26. contra Valquez 1. p. d. 18 f. cap. 7. §. 1. & 2. est etiam nostri Ruiz proxime lect. 2. S. Thom. & Arist. infra recitandi. Probatum ex Psalm. 103. *Aperiente te manuum tuam omnia implebuntur bonitate: & omnia à te expectant, ut des illis cibum in tempore: & Aperu tu manum tuam, & imple omne animal benedictione.* Iacobi 1. *Qui dat omnibus affluenter.* Lucæ 6. *Benefacite, & mutuum date nihil inde sperantes: & eris merces vestra multa, & eritis filij Altissimi & rursus benefacite illi, qui oderunt vos, ut sitis filij patris vestri, qui in calis est, & solem suum oriiri facit super bonos & malos: & pluit super iustos & iniustos.* Et ex multis in eandem sententiam aliis. Probatum ex Aristotele 4. Ethicor. cap. 2. & Avicenna 9. Meth. cap. 7. S. Thom. 1. p. question. 21. art. 1. ad 1. & art. 3. corp. sub fin. & 1. cont. gent. cap. 93. sub init. Ratio autem horum, & communis est: quia liberalitas propriè nihil aliud est quam bonorum alteri donatio, nulla in ea utilitate, commodum attentum præter donandi honestatem, ut proxime Aristoteles aiebat: nemo autem ita propriè donationem suorum bonorum abique vlla utilitatis, aut commodi à creaturis, quibus ea donat capiendo, (& à quibus capere commodum non potest) ob putam donandi

honestatem exercet. Ergo nulli ita propriè liberalitas competit, ac Deo: quare egregie Avicenna proxime à S. Th. proxime etiam laudatus Deum summa proprietate liberalem agnoscat, & docuit. Confirmatur: quia ut Deus propriissime liberalis sit, nec creaturis benevolent potest, gratiaque aut beneficii alicuius in ipsis collatum contra dogma fidei, ut patet siquidem, et si beneficiis propria complacentiam in persona ob cuius utilitatem conferuntur beneficia, & dona superaddat, vel supponat tamen & debitum, & respectum ad proprium largientis commodum in beneficii donatione excludit: quo quidquid liberalitas propria exigit continetur.

2. Dico 2. Dei liberalitas multo propior perfectiorque sublimisque est ex specie seu genere suo quam liberalitas creata: quia ideo à proprietate liberalitatis delectat, sed potius intra liberalitatis moralem honestatem mirifice cœchatur. Maior perfectio probatur ex maiori simplicitate materie: extenditur quippe non solum ad temporalia, & pretio seu pecunia æstimabilia (que tota sphaera materie liberalitatis creata sunt; sed ad spiritualia, & supernaturalia, tanquam ad materiam propriam Dei liberalitatis se, immo præcipue porrigit, in donatione vero eorum omnium, & singulorum liberalitatis diuine perfectio elucet alia create libertati impossibilitate. Ita enim bona sua creaturis largitur, ut nihil utilitatis, & commodi illis detrahens supremo tamen eorumdem dominij donatione ipsa se non abdicet. Contra verò liberalitatis create donatione rerum à se donatarum dominium abdicet donator, & in donatarum necessario tradat, quod quidem non è liberalitatis proprietate, sed ex creati donatoris, & dominij imperfectione, vii venit.

3. Quod autem cum ea diuersitate, & excellentia liberalitatis diuine respectu create à proprietate liberalitatis illa non deficiat, ex proxime dictis facile constat: atque item ex aliis prædictis, quæ creatis propriè conueniunt. Deo autem cum proprietatis excellentia tanta, ut diuinarum cōparatione in creatis analogice solum & summatim dinari reperiatur, ut esse, & ens bonum, verum & reliquum vnde constat ad argumenta nostri Valquez quibus iam solum certe probat, nec aliud forte contentum ab eo quod diximus, scilicet Dei liberalitatem ab imperfectione creatitatis materie pretio solum æstimabilis, in qua solum creata nostra liberalitas esse, atque exerceri potest effectum, atque ab imperfectione etiam abdicatōis dominij eorum quæ à Deo donantur, quæ liberalitatis nostre exercitio necessario sit ob creati dominij imperfectionem quare mirum non est Aristotelem Philosophum, & S. Th. Theologumque reliquos, cum de liberalitatis nostre virtute agunt ad materiam pretio æstimabilem, eam restringere, atque in eius exercitio dominij abdicatōem in donatore necessariam docere, quia donatione perfectæ ad liberalitatis exercitium profus necessaria, in donatarum transfertur, ac subinde perit necessario donatori: cum in eisdem dominium, plenum, & insolidum penes duos simul esse non possit. Dei autem dominium: cum generis alterius & supremi sit, inferiori creato, quod basium vocant, non aduerliatur: neque creatum hoc vnde cœmpo, siue Dei siue hominis largitate, siue aliunde, proueniat subordinationi, & subiectioni ad dominium diuinum, se subducere potest.

4. Et hæc sane plana est, ac reliquis solidior solutio, & à S. Th. exhibitā 1. contra gentes cap. 93. vult, fin. utendum autem est à solutione alia nostri Ruiz cit. sect. n. 14. quod nimirum Dei largitionibus aliquis dominij abdicatio in ipso interueniat: quia aliquid dominium nobis suis largitionibus confert Deus. Inde vero aliquis abdicatio dominij diuini minime inferatur, ut ex dictis patet. Secundo sibi contradicit. Dominio quippe supposito nullatenus neque aliquoties se Deus abdicat per te. Anterior autem seu basii incapax per te etiam Deus etiam nec pro priori ad sua largitionem habuit. Ergo nullatenus illo se abdicat rei largitione. Simili contradictione laborat confirmatio, quod scilicet per votum maxime solenne dominij particulare personæ Religioz suarumque rerum in Deum transierat, cuius nimirum Deum incapax esse immoderate alicuius. Denique vel ad proprietate liberalitatis abdicatōis talis requiritur donatione dominij abdicatōis vel solute si secus: frustra ad proprietate liberalitatis diuinæ, & quiritur alie qualis hæc abdicatio. Si primū, aliquantulum